

ODABRANE ILUSTROVANE PRIČE

HAUARDA FILIPSA

LAVKRAFTA

ILUSTROVAO
FRANSOA BARANŽE

Lavkraftovo delo se ne može nacrtati. Po definiciji. Svaka njegova priča vrvi od pri-
deva i imenica koji poručuju da se ti zastrašujući prizori nikako ne mogu vizuelno
predstaviti. Njegova dela izmiču euklidskoj geometriji i mogućnostima našeg oka.

Lavkraft je svoje delo stvorio u dobu teleskopa i mikroskopa; što nas nešto više zani-
ma, to je manja šansa da to i uočimo. Nikada nećemo stići ni do beskonačno udaljenog
Velikog praska, ni do zastrašujuće sićušnosti atoma.

Šta, dakle, može da uradi ilustrator? Ne može više, kao u 19. veku, da nacрта nos,
usta, kosu i gomilu pipaka u sredini tela. To nikog neće uplašiti. Pa šta onda radi Fransoa
Baranže? On je romanopisac i slikar. Mnogo je radio na filmu, u to se odlično razume,
fasciniran i onim što je ogromno i onim što je sićušno. Pionir digitalne slike koji je za
Lavkrafta želeo da pronade boje pomoću tradicionalne hemije. Koja je njegova strate-
gija? To ne znam, ali vidim da deluje. Mislim da je stvorio *Potražite Čarlija* u horor verziji.
Kao da je sagradio dvorac, biblioteku ili sobu sa strogošću arhitekta. Ali, u jednom uglu,
kao u slučaju vukova iz Tindala, Frenka Belknapa Longa, koji se pojavljuju samo u mestu
koje su matematički proračuni prevideli, dakle, u tom jednom uglu nešto se *nazire*. Neće
se podići zavesa. Nećemo videti šta se krije iza oluje ili u senci nekih vrata. Pojaviće se
trula ruka, a ostalo je na našoj mašti. Mislim da Fransoa stvara svoje stranice ujedinjujući
zanat slikara i tajanstvenost romansijera.

Bez sumnje, želi da te prepusti strahovima koji žive u tvojoj rođenoj glavi, čitaoče!

Žoan SFAR

Priča
H. F. LAVKRAFT

Ilustracije
FRANSOA BARANŽE

DANIČKI

UŽAS

A dark, atmospheric photograph of a misty forest. In the foreground, a wooden walkway or bridge with a railing leads into the distance. The trees are mostly bare, with some dark, gnarled branches reaching across the frame. The overall mood is mysterious and slightly ominous, with a soft, hazy light filtering through the trees.

Gorgone, hidre i himere – strašne priče o Keleno i harpijama – možda se množe u sujevernom umu – ali bile su one tu i ranije. One predstavljaju kopije, tipove – arhetipovi su u nama, i večni su. Kako bi drugačije pripovedanje o onome za šta budni znamo da nije istinito uopšte uticalo na nas? Da li nas, možda, takve stvari prirodno teraju na užas, kad u obzir uzmemo njihovu sposobnost da nam nanesu telesne povrede? O, ni najmanje! Ti su užasi mnogo starijeg veka. Potiču od pre tela... to jest, i da tela nema, oni bi bili isti... To što je vrsta straha o kojoj je ovde reč u potpunosti duševna – to što je snažan onoliko koliko je i bespredmetan na Zemlji, to što suvereno vlada u razdoblju našeg bezgrešnog detinjstva – sve su to teškoće čije bi rešenje moglo ponuditi nekakav uvid u ono što smo bili pre postanja sveta, kao i makar kratak pogled na senovitu zemlju preegzistencije.

Čarls Lamb

Veštice i drugi noćni strahovi

I

Ako putnik kroz severni deo centralnog Masačusetsa pođe pogrešnim putem na račvanju Ejlsberijskog druma odmah nakon Dins Kornera, naići će na samotnu i neobičnu zemlju.

Tlo počinje da se diže i trnjem obrasli kameni zidovi zbijaju se sve bliže uz kolotrage prašnjavog, vijugavog puta. Stabla brojnih šumskih poteza deluju suviše velika, dok korovi, šikara i trave bujaju u raskoši koja se retko viđa na naseljenim područjima. S druge strane, obrađenih polja je izuzetno malo i jalova su, dok retke kuće rasute po okolini pokazuju iznenađujuće podudarne tragove propadanja, zapuštenosti i dotrajalosti.

I ne znajući zašto, čovek okleva da priupita za put zgurene, usamljene prilike koje povremeno provire preko trošnih kućnih pragova i osvanu na kosim proplancima punim kamenja. Te prilike su toliko tihe i zatajne da se čoveku učini kako se sreo s nečim zabranjenim, sa onim sa čim mu je bolje da se ne petlja. Kada se put dignu na visinu s koje se vide planine povrh gustih šuma, osećanje čudnovate nelagode

dobije na snazi. Vrhovi su suviše zaobljeni i simetrični da bi delovali umirujuće i prirodno, i katkad nebo s posebnom bistrinom uokviruje neobične krugove visokih kamenih stubova kojima se većina njih završava.

Sutjeske i gudure sumnjivih dubina seku put, a bezbednost grubo izrađenih drvenih mostova uvek je upitna. Kada se drum opet spusti, putnik zađe u močvarna prostranstva koja mu se instinktivno neće dopasti i kojih će se, zapravo, plašiti uveče, kada kozomuzi stanu da ćucore i vilini konjici izađu u neverovatnom broju kako bi plesali na odsečno, zastrašujuće uporno i ritmično kreštanje bik-žaba. Tanka, blistava linija gornjeg toka Miskatonika čudnovato podseća na zmiju dok se uvija uz podnožje okruglastih brda među kojima buja.

Onome ko se primakne brdima pažnju više privlače njihove šumovite padine nego kameni vrhovi. Te padine se dižu tako mračne i strme da čovek poželi da se drži podalje, ali ne postoji put kojim bi se od njih moglo pobeći. Kad se dođe do natkrivenog mosta, može se videti jedno malo

selo, ušuškano između potoka i okomitih padina Okrugle planine, a putnika će začuditi grupa istrulelih dvostranih krovova koji pripadaju graditeljskom stilu starijem od onog prisutnog u okolnoj regiji. Ne uliva spokoj kada čovek, pri pomnijem zagledanju, vidi da je većina kuća napuštena ili prepuštena propasti, te da se jedina zapuštena prodavnica u seocetu nalazi u crkvi sa oštećenim zvonikom. Senoviti tunel na mostu ne uliva poverenje, ali nemoguće je zaobići ga. A kada ga pređete, teško je otrgnuti se utisku da od glavne seoske ulice dopire gadan vonj, kao od vekovima nataložene buđi i truleži. Čovek uvek oseti olakšanje kad napusti takvo mesto, kad se vrati uzanim putem oko podnožja bregova i preko ravnice, sve dok opet ne dospe na Ejlsberijski drum. Tek kasnije mu postane jasno da je tom prilikom posetio Danič.

Stranci Danič posećuju što ređe mogu, a nakon jedne godine užasa svi znaci koji upućuju u to mesto posklanjani su. Krajolik je, prema uvreženom estetskom kanonu, više nego uobičajeno lep; uprkos tome, nije ispunjen slikarima niti letnjim posetiocima. Pre dva veka, kada ljudima priče o vešticijem nakotu, obožavanju Satane i čudnim šumskim avetima nisu bile smešne, običaj je bio da se jasno iznesu razlozi za to što izbegavate to mesto. U današnje, razumno doba – pošto su Danički užas zataškali oni koji vode brigu o dobrobiti te varoši i dobrobiti celog sveta – ljudi ga izbegavaju a da i ne znaju tačno zbog čega. Možda zbog toga – mada se to ne odnosi na neobaveštene strance – što je lokalno stanovništvo danas ogrezlo u odbojnu dekadenciju, zaglibivši još dublje na putu nazadovanja, toliko uobičajenom za mnoge zabiti Nove Engleske. Oni kao da sačinjavaju sopstvenu rasu, s jasno određenim mentalnim i fizičkim žigom izopačenosti i rodoskvrnuća. Prosek inteligencije im je žalosno nizak, dok im je istorija prepuna otvorene pokvarenosti, kao i poluzataških ubistava, incesta i gotovo neizrecivih činova nasilja i perverzije.

Staro plemstvo, koje predstavljaju dve-tri porodice s grbom, dospele tu iz Sejlama 1692. godine, donekle se drži iznad opšteg nivoa propadanja, mada su mnoge loze tako duboko ogrezle u bednu svetinu da im je samo ime ostalo kao dokaz o oskrnavljenom poreklu. Neki od Vejtljevih i Bišopovih još uvek šalju najstarije sinove na Harvard i Miskatonik, mada se ti sinovi retko vraćaju pod istrulele dvostrane krovove ispod kojih su rođeni oni i njihovi preci.

Niko, pa čak ni oni koji znaju detalje nedavnog užasa, ne ume da kaže šta nije u redu s Daničem, iako se u starijim legendama pominju bezbožni rituali i tajna sastajanja Indijanaca, tokom kojih su prizivali prokažena senovita obličja iz velikih zaobljenih bregova i upućivali razuzdane, orgijske molitve u čiji odgovor je iz tla pod njima dopiralo gromko pucanje i tutnjava. Godine 1747. velečasni Abaja Houdli, tek pristigao u Kongregacionu crkvu u selu Danič,

održao je pamćenja vrednu propoved o bliskom prisustvu Satane i njegovih poslušnika, i u njoj je rekao:

„Nikakve sumnje nema da su te bogohulnosti paklene demonske svite svima suviše poznate da bi se mogle prenebreći; prokleti glasovi Azazela i Buzraela, Belzebuba i Belijala, što ih iz dubine tla ču dvadeset pouzdanih i živih svedoka. Čak sam i ja lično, nema ni cele dve nedelje, uhvatio sasvim jasan razgovor sila zlih, na bregu iza moje kuće; i tamo bi zveckanja i kotrljanja, stenjanja, kreštanja i šištanja kakvo nijedan zemaljski stvor nije u stanju da iznedri, te koje je svakako moralo dospeti iz onih pećina što ih samo crna magija može otkriti, a samo Đava lično otvoriti.“

Goš'n Houdli je nestao nedugo nakon te propovedi, ali sam tekst, štampan u Springfieldu, još uvek postoji. O zvucima u brdima se i dalje izveštavalo iz godine u godinu, i to za geologe i fiziografe i danas predstavlja zagonetku.